

Tartu Ülikool
Sotsiaalteaduste valdkond
Haridusteaduste instituut
Õppekava: Kutseõpetaja õppekava

Viktorija Anušova

KUTSEKOOLI PRAKTIKAJUHENDAJATE HINNANGUD JA
PARENDUSETTEPANEKUD KOOSTÖÖLE PRAKTIKAT PAKKUVATE
ETTEVÕTETEGA TARTU RAKENDUSLIKU KOLLEDŽI ILUKOOLI NÄITEL

Bakalaureusetöö

Juhendaja: MS/Meisterõpetaja Diana Eller

Tartu 2022

Resüme

Praktikajuhendajate hinnangud ja parendusettepanekud koostööle praktikat pakkuvate ettevõtete Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli näitel

Kutsekoolide praktikajuhendajate ning praktikakohti pakkuvate ettevõtete koostöö vajab tõhustamist. Kutsekoolide praktikajuhendajate arvamusi murekohtade osas ning parendusettepanekuid on vähem uuritud. Bakalaureusetöö eesmärk on välja selgitada murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtete koostöö tegemisel Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli koolipoolsete praktikajuhendajate arvates ja mis aitaks nende hinnangul parendada koostööd ettevõtete ja. Töö teoreetilises osas on ülevaade praktikast kutseõppes ja koostööst ettevõtete ja selle teemalistest uurimustest Eestis ja mujal maailmas.

Bakalaureusetöös viidi läbi kvalitatiivne uurimus, kus andmed koguti poolstruktureeritud intervjuu abil neljalt kutseõppeasutuse praktikajuhendajalt. Andmeanalüüs tehti kasutades induktiivse sisuanalüüsi meetodit. Uurimuse tulemustest selgus, et peamisteks murekohtadeks on ajapuudus, vähene suhtlemine ja huvi koostöö vastu, kooli- ja ettevõttevälised tegurid. Parendusi saab teha kooli tasandil, kooli ja ettevõtete koostöös ning abiga riiklikul tasandil.

Märksõnad: kutseharidus, koostöö, praktika ettevõttes, praktikajuhendajad

Abstract

Practical Training Supervisors' Opinions and Suggestions for Improvement Regarding Collaboration with Enterprises Providing Practical Training According to Practical Training Supervisors in Beauty School in Tartu Vocational College

Collaboration between practical training supervisors in vocational schools and enterprises providing practical training needs to become more efficient. Vocational school practical training supervisors' opinions regarding problems and improvement options have been studied less. The aim of the bachelor thesis is to identify problems with collaboration with enterprises providing practical training and possibilities for improving collaboration with enterprises as seen by practical training supervisors in Beauty School, Tartu Vocational College. The theoretical part of the thesis provides an overview of practical training in vocational education and collaboration with enterprises, and research carried out in Estonia and other countries. A qualitative study was carried out and data was gathered using a semi-structured interview with four practical training supervisors in the vocational school. The data was analysed employing the method of qualitative inductive content analysis. The results of research show that the main problems are lack of time, communication and interest in collaboration, also factors outside school and enterprises. Improvements can be made at school, jointly with schools and enterprises, and with the help of government institutions.

Key words: vocational education, collaboration, practical training in enterprises, practical training supervisor

Sisukord

Sissejuhatus.....	5
1 Teoreetiline ülevaade	6
1.1 Praktika kutseõppes ja koostöö praktikakohti pakkuvate ettevõtetega	7
1.2 Varasemad kutseõppe praktikaga seotud koostööalaste uurimuste tulemused Eestis ja mujal maailmas	8
1.2.1 Uurimused mujal maailmas	8
1.2.2 Uurimused Eestis	10
1.3 Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid.....	11
2 Metoodika	12
2.1 Valim.....	12
2.2 Andmekogumine	13
2.3 Andmeanalüüs.....	14
3 Tulemused.....	15
4 Arutelu	20
4.1 Töö piirangud ja praktiline väärtus	23
Tänuõnad	24
Autorsuse kinnitus	24
Kasutatud kirjandus	25
Lisa 1. Kirjavahetus Tartu Rakendusliku Kolledžiga	28
Lisa 2. Intervjuu kava	29
Lisa 3. Uurijapäeviku väljavõte	31
Lisa 4. Väljavõte QCAmapist.....	33
Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks.....	34

Sissejuhatus

Ühiskonnas ja tööturul toimuvad muutused kiiresti ning tulevikus on töökohad ja ametid mitmekesisemad. Kutseõppehariduse jätkuv arendamine on tähtsal kohal nii Euroopas kui ka Eestis. Euroopa Liidus tehakse jõupingutusi, et tagada kutseõppes kvaliteet ning vastavus tööturu vajadustele (EU Policy..., 2020). Praeguses ebastabiilses majanduskeskkonnas ja kasvavas tööjõukriisis vananeva elanikkonnaga Eestis on kutsehariduse edukas tööturu vajadustele vastav praktika võtmetähtsusega (Haridusvaldkonna arengukava..., 2020). Eesti ettevõtete edukuse määrajaks on peamiselt tööturul olevate inimeste teadmiste ja oskuste tase. Töötajate kvalifikatsioonitaseme tagamiseks on tarvis kutseharidussüsteemil pakkuda kvaliteetseid ja mitmekesiseid õppimisvõimalusi, lähtudes tööturu vajadustest (Kutseharidusprogramm 2020-2023, 2019). Senised uuringud (Eesti Tööandjate Keskliit, 2015; Lang *et al.*, 2018; Nestor & Nurmela, 2013) näitavad, et paljud tööandjad ei pea kutseharidust tööjõuturu vajadustele vastavaks, kuid usuvad, et just praktika võimaldab neil leida vajalikku tööjõudu ning praktika paremaks muutmine aitab saavutada eesmärgid.

Kutseharidusasutuse ning praktikabaasi koostöö olemus peab olema selge ning kommunikatsioonis peavad osalema mõlemad pooled aktiivselt, et praktikandil oleks võimalik õppida ning areneda (Choy & Sappa, 2021; Polesel *et al.*, 2016). Selle saavutamiseks tuleb koos arutada ning ühtselt mõista praktika ja hindamise eesmärgi, arendada koostööd, anda tagasisidet partnerile ning arutleda koostöö kvaliteedi üle. Ümarik ja teised autorid (2010) järeldavad, et praktika toimimiseks ettevõtetes toimub kommunikatsioon õppeasutuse ning praktikakohta pakkuva ettevõtte vahel kahesuunaliselt. Kui selles tekivad möödarääkimised, ei toimu kommunikatsiooni või mõistetakse ülesandeid ja eesmärgi erinevalt, siis ei toimu arengut ning kutseharidus ja tööhõive kaugenevad teineteisest.

Varasemalt on kutseõppega rahulolu uuritud vilistlaste ning praktikakohti pakkuvate ettevõtete seas (Eesti kutseõppe..., 2017; Lang *et al.*, 2018; Leppik, 2019; Nestor, 2012; Nestor & Nurmela, 2013). Kuid bakalaureusetöö koostajale teadaolevalt on vähem uuritud kutseõppe õpetajate arvamusi ja hinnanguid koostööle ettevõtetega. Et praktika oleks tulemuslik, peavad aga kõik osapooled tegema tõhusat koostööd, kooli, praktika koha ja praktikandi vahel peab olema hea infovahetus (Noorväli *et al.*, 2014). Autorile teadaolevalt ei ole pärast 2011. aastat, kui uuriti riiklike õppekavade rakendumist kutseõppeasutustes (Tamm, 2011), laialdasemalt uuritud koolipoolsetelt juhendajatelt, et mida nemad näevad praktika

probleemidena kutseõppes ning kuidas praktikat paremaks muuta, et see aitaks kutseharidust viia tööjõuturu vajadustega vastavusse.

Lähtudes eelnevast on bakalaureusetöö uurimisprobleemiks, milles seisnevad koolipoolsete praktikajuhendajate arvates murekohad koostöös ettevõtetega ning milliseid ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi nad näevad. Sellest tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja, millised on murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega koostöö tegemisel Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli praktikajuhendajate arvates ja mis aitaks nende hinnangul koostööd tõhustada.

Bakalaureusetöö autor on nimetatud kutsekooliga tihedalt seotud, mis tagab hea kontakti uuritava valdkonna ning osapooltega. Kui autor alustas bakalaureusetööga, oli kooli nimetus Tartu Kutsehariduskeskus. Töö käigus vahetus kooli nimi ja on nüüd Tartu Rakenduslik Kolledž. Käesolev bakalaureusetöö koosneb kahest peamisest osast: teoreetilisest ja empiirilisest. Järgnevalt antakse teoreetilisest osas ülevaade praktika läbiviimise murekohtadest keskendudes koolipoolsete juhendajate ning praktikakohtade koostööle nii Eestis kui ka muudes riikides. Bakalaureusetöö empiirilises osas kirjeldatakse ja analüüsitakse läbiviidud kvalitatiivse uurimuse tulemusi.

Sellest tulenevalt on teoreetilisest osast selgitatud kuidas toimib koostöö kutsekooliga ja ettevõtetega, samuti on võrdluseks ka teiste riikide praktika korralduse näited ja võimalused tihedama koostöö loomiseks.

1 Teoreetiline ülevaade

Kutseõpe ja -praktika on tihedas seoses tööturuga. Ettevõtetele uue tööjõu ettevalmistamine eeldab kutsekoolid ning praktikakohti pakkuvate ettevõtete tihedat koostööd.

Kutseõpe ja -praktika on majandusliku arengu toimumisel võtmetähtsusega (Choi *et al.*, 2019). Kutsehariduse omandajate vähesus võib suurendada töötute arvu (CEDEFOP, 2012). Erinevate riikide kutsehariduse analüüsimisel on täheldatud, et tööjõud on tänapäeval väga liikuv ning ametit vahetatakse oma karjääri jooksul (Grauberg *et al.*, 2018). Eesti kutseharidussüsteemi arendatakse pidevalt, et parendada kutseõppe kvaliteeti ja selle vastavust tööturu nõudmistele (Nestor & Nurmela, 2013). Üks peamisi Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035 (2020) eesmärke on hariduse vastavus tööturu vajadustele.

Käesolev bakalaureusetöö keskendub koostöö murekohtadele praktikakohti pakkuvate ettevõtetega kutseõppes koolipoolsete praktikajuhendajate arvates ning sellele, milliseid

ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi näevad koolipoolsed praktikajuhendajad. Järgnevad alapeatükid annavad teoreetilise ülevaate praktikast kutseõppes ja kutsekoolide koostööst praktikakohti pakkuvate ettevõtetega Eestis ning mujal maailmas.

1. 1 Praktika kutseõppes ja koostöö praktikakohti pakkuvate ettevõtetega

Üha rohkem pööratakse kutseõppes tähelepanu praktikale. Üks osa õppekavast on praktika läbimine, kus õppija läbib praktika töökeskkonnas, kus ta õpib seostama ja rakendama oma oskusi ja omandatud teadmisi konkreetses töös. Praktika toimub praktikajuhendaja juhendamisel ja see on sihipärane tegevus (Vahtramäe *et al.*, 2011).

Läbides praktika saab toetada ja aidata meie majanduse konkurentsivõimekust kasvule ning teiselt poolt arendada omandatud pädevusi, et oleks võimalus kohaneda töökeskkonna muutustega ja säilitada koguks eluks tööoskust. Praktika ajal on õpilasel võimalus mõista muutusi töömaailmas. Praktika jooksul on võimalus parandada võtmeoskusi nagu koostöö- ja juhtimisoskuseid, probleemide lahendamise ning kommunikatiivseid oskusi (Noorväli *et al.*, 2014).

Eestis reguleerib Kutseharidusstandard (Riigi Teataja I 13, 2013) praktika ja praktilise töö mahtu. Vastavalt eelnevalt mainitud dokumendile ja Kutseõppeasutuse seadusele (Riigi Teataja I, 2013) moodustavad praktiline töö ja praktika teise taseme kutseõppe kogumahust minimaalselt 70 protsenti. Kolmanda, neljanda ja viienda taseme kutseõppes moodustavad need vähemalt 50 protsenti. Praktika, mis on hästi korraldatud, on õppekava väga tähtis osa. See aitab sujuvalt siseneda tööellu, luues võimalused haridustee jätkamiseks, karjääri edendamiseks ning isiklikuks arenguks (Noorväli *et al.*, 2014). Noorväli ja teised (2014) defineerivad praktikat kutseõppes õppekava osana, kus õpilane läbib töökeskkonnas juhendaja abil praktika õppeülesanded ja täidab kindlaid õpieesmärke. Lisaks kooli praktikale õpingute ajal kutseõppes on võimalus praktiseerida ettevõttes. Autorid sõnastavad praktika peamised eesmärgid, milleks on töökogemuse kaudu teooria ja praktika sidumine, et saavutada õppekava ja praktika õpiväljundid, erialaste oskuste toetamine, täiendamine ning uute omandamine. Lisaks võimaldab praktika arendada erialaseid pädevusi ning ka üldpädevusi ja enesekindlust, samastuda spetsialisti rolliga.

Õppija praktikajuhendamisel osalevad kaks juhendajat, koolipoolne praktikajuhendaja ning ettevõttepoolne praktikajuhendaja. Praktika läbimise ajal on juhendaja eesmärk praktikandi toetamine õppimise käigus. Õppijal peab olema pidev ülevaade ja tagasiside oma tegevusele, samuti võimalus oma õpitud kogemusi arutada juhendajaga. Praktika ajal

peetakse väga oluliseks koostööprotsessi praktikandi ja juhendaja vahel. Oluline on jälgida praktikal püstitatud eesmärkide täitmist (Eensalu *et al.*, 2004).

Kutsehariduse tööandjate rahulolu uuringu raporti (2013) autorid nendivad, et kutsekoolidel on võimatu edukalt õppetööd läbi viia ilma ettevõtete panustamise ja koostöota. Ettevõtete ja kutsekoolide tihe koostöö võimaldab õpilastel integreerida koolis omandatud teadmised praktilise tööga ettevõttes, mille tulemusel toimub õpilase areng valitud ametis (Mikkonen *et al.*, 2017).

1.2 Varasemad kutseõppe praktikaga seotud koostööalaste uurimuste tulemused Eestis ja mujal maailmas

Kutseõppe praktikaga seotud koolide ning ettevõtete koostööd on uuritud nii Eestis kui ka mujal maailmas. Rohkem on temaatikat uuritud sellistes riikides nagu näiteks Saksamaa ja Šveits. Lisaks leidis autor koostööteemalisi uurimusi Austraalia kutsõppepraktika kohta.

1.2.1 Uurimused mujal maailmas

Gessler (2017) usub, et kutsekoolide ja ettevõtete koostöö vähene riiklikul tasandil reguleerimine annab võimaluse paindlikule koostööle, mis lähtub osapoolte huvist ning motivatsioonist, ja mida on võimalik saavutada vaid igapäevaselt ning intensiivselt suheldes. Kuid autor tunneb muret, et miks ei ole viimase 20 aasta jooksul toimunud koostöös märkimisväärset arengut. Autor analüüsis kutseõppesüsteemi toimimist Saksamaal. Analüüsi käigus selgus, et suur osa ettevõtetest teeb väga harva koostööd kutsekoolidega. Lisaks viid läbi küsitlus Bremeni praktikakohti pakkuvates ettevõtetes. Vastustest selgus, et üle 70% asutustes ei toimu praktikaga seonduvat koordineerimist kutsekoolidega, üle 90% ettevõtteid ei tee või teevad koostööd kutsekoolidega harva. Lisaks leidis autor, et 77,9% vastanutest usuvad, et kutsekooli õpetaja vastutab koostöö algatamise eest.

Choy ja Sappa (2021) uurisid kutsekoolide koolipoolsete ja ettevõtete praktikajuhendajate koostööd Austraalias ning Šveitsis. Nad keskendusid kommunikatsioonile. Kommunikatsiooni kvaliteedist sõltub kõikide osapoolte koostöö tõhusus. Kui koostöö on edukas, on õpilastel võimalik ühildada koolisõpitu praktikal kogetuga. Autorid said teada, et koolipoolsed praktikajuhendajad suhtlevad ettevõtetega regulaarselt, et õpilastel oleks head võimalused praktika sooritamiseks. Isiklik ja vahetu suhtlemine on koostöö alustala. Koolipoolsed praktika juhendajad suhtlesid näost näkku ja telefoni teel, külastasid ettevõtteid, et suhelda õpilastega praktika ajal. Nad peavad suhtlemist

väga tähtsaks, kuid mitte väga lihtsaks. Uurimuse käigus selgus, et Austraalias suhtlesid juhendajad rohkem ettevõtetega, kuna riigis on koostöö vähem riiklikul tasandil reguleeritud ning juhendajad vastutavad õpilaste praktika eesmärkide täitmise eest. Šveitsis suhtlesid juhendajad erinevate praktikakohtadega vähem, sest kutseõppeasutused ning ettevõtted teevad üleriigiliselt väga tihedat koostööd õppekavade väljatöötamisel.

Uurijad (Choy & Sappa, 2021) leidsid, et umbes pooled küsitletud õpetajatest Austraalias ei ole täpselt teadlikud sellest, mida õpilased teevad ning õpivad praktika ajal. Lisaks nad usuvad, et kõik ettevõttepoolsed juhendajad ei ole õppekava sisust teadlikud, mis viitab suuremale vajadusele suhelda. Siiski järeldasid uurijad, et koostöö toimib. Kuna haridusalane sooritus on õpetaja vastutusallas, tuleb koolipoolsel juhendajal teha esimene samm suhtlemisel ettevõttepoolse juhendajaga. Autoritele tundub, et õpetajaid motiveerib koostööd tegema ja suhtlema huvi olla kursis uusimate suundumustega ettevõtetes ning erialal, et neil oleks võimalik õppetööd kaasajastada. Kutsekoolide koostööd ettevõtetega Austraalias on uurinud ka Polesel ja teised (2016). Autorid said teada, et koostöö algatamine on siiski keeruline koolipoolsetele praktikajuhendajatele, sest neil puudub tihe koostöövõrgustik. Austraalias tullaakse appi riiklikul tasandil. Uuriti koolide juhtide, õpetajate ning muu personali koostööd ettevõtetega, mis on ülitähtis, kuid samas suhete loomine ning säilitamine on väljakutseks.

Autorid (Polesel *et al.*, 2016) järeldasid, et mida kindlamalt ning selgemalt kutsekooli juhtivad töötajad määratlevad kutseõppe rolli koolis ning kogukonnas ja laiemalt ühiskonnas, seda pikaajalisem ning tõhusam on koostöö ettevõtetega. Eduka koostöö alustalaks osutusid tugev juhtimine, hästi informeeritud ning pühendunud töötajad. Lisaks olid ettevõtted rohkem motiveeritud praktikakohti pakkuma, kui neid kaasati kutsekoolide õppekavade väljatöötamisse. Samuti selgus uurimusest, et kutseõppes osutub praktikaalane koostöö raskemaks teenuseid pakkuva sektori ettevõtetega, kuna neile tundub tulevaste tööjõudu panustamine vähem kasulik kui näiteks tootvas tööstuses.

Mikkoneni ja teiste autorite (2017) kirjanduseanalüüsist tuli välja, et nii kutsekoolide praktikajuhendajate kui ettevõtte poolsete juhendajate praktikandi juhendamist ning koostööd võib takistada piiratud ajaressursid ja muud ressursid. Sama teemaga tegelesid ka Boldrini ja teised (2018), kes intervjuerisid 37 koolipoolset praktikajuhendajat Šveitsis ressursside teemadel. Nad said teada, et koostöö praktikajuhendajaga ettevõttes võib olla keeruline, kuna viimased mõistavad õpilase hindamist teistmoodi ning neil on vähene pedagoogiline kogemus. Kuid samas selgus, et koolipoolsed praktikajuhendajad väärtustavad võimalust osaleda töös väljaspool kooli. Kui nende tööaega planeeritakse koolis nii, et aeg-

ajalt seda vähendatakse ning nad saavad suunata energiat erialasele tööle, aitab see parendada nende panust õpetamisel.

1.2.2 Uurimused Eestis

Autorile teadaolevalt on rohkem uuritud kutseõppijate ning ettevõtete praktikajuhendajate rahulolu ja arvamusi praktika murekohtade kohta. Ettevõtete ning kutseõppeasutuste koostöö tulemusena suudetakse koolitada pädevaid spetsialiste vastavalt tööjõuturu vajadustele.

Lisaks aitab sujuv koostöö tagada kutseõppeasutuste pakutava hariduse vastavuse tööturuvajadustele.

Viimati uuriti koolipoolsete praktikajuhendajate hinnanguid praktika murekohtadele 2011.aastal (Tamm, 2011). Kutsekoolide esindajad leidsid, et kogu vastutus on pandud neile ning neil ei ole aja- ega ka finantsressurssi üksinda koostööd tõhustada ning praktikajuhendajate taset ühtlustada neid koolitades ning neile teavet jagades. Kutsekoolides praktikaga tegelevad töötajad ei näe võimalust külastada kõiki praktikante ettevõtetes ajanappuse ning suure töökoormuse tõttu. Sarnast teemat puudutati ka kutsehariduse tööandjate rahulolu uuringu (Kutsehariduse tööandjate..., 2013) käigus ning selgus, et suurem osa ettevõtetest peab koolipoolset huvi praktikantide ja praktika kulgemise suhtes olematuks. Uuringus osales 25 tööandjat, kellest neli oli praktika ajal pidevas kontaktis õppeasutusega. Õppeasutuse huvi praktika kulgemise vastu on seotud ettevõttes praktikat sooritavate praktikantide arvuga. Kui ettevõtte on suur ning on võimalik vastu võtta rohkem praktikante korraga, toimub ka kooli ning ettevõtte vahel tihedam koostöö praktika vältel. Koolipoolsete praktikajuhendajate kesine huvi praktikantide käekäigu osas joonistus välja ka Nestor ja Nurmela (2013) uurimuses. Selle tulemustest selgus, et 60% vastanutest leidsid, et kutsekoolide praktikajuhendajad ei tunne piisavalt huvi praktikantide käekäigu osas praktika ajal ning suhtlemist toimub vähe. Lisaks leidsid ainult 26% uuringus osalenutest hindas kutsekoolide ja ettevõtete koostööd heaks.

Eesti Tööandjate Keskliidu (2015) tehtud uuringu üheks peamiseks eesmärgiks oli selgitada välja hetkeolukord kutseõppe praktikas vaadelduna tööandjate silmade läbi. Praktikakorralduse murekohtadeks leiti olevat tööandjatel nii kehv informeeritus kui ka vähene koostöö kutsekoolidega. Sarnase uurimuse korraldasid Lang ja teised (2018) ning uurisid tööandjate rahulolu praktikakorraldusega kutseõppes ja nende panust praktika korraldamisel. Uuringus osales 508 praktikajuhendajat. Leiti, et praktika töökoha hindamine toimub harva kooli- ja ettevõttepoolse juhendaja koostöös. Ettevõtetes juhendajatest kolmandik arvab, et neil ei ole võimaldatud piisavalt panustada praktika mahu ning

korralduse teemadel. Enamus juhendajatest arvab, et nende teadmised kõigest, mis puudutab praktikat, on piisavalt head. Kuid sama ei kehti kutsekooli ning ettevõtte koostöö ja suhtlemise kohta. Ligi pooled juhendajad peavad koostööd koolipoolse juhendajaga heaks, kuid ülejäänud soovivad tihedamat koostööd, rohkem kontakti ning suuremat koolipoolse juhendaja huvi praktika vastu.

Uurimustest selgub, et koostöö kutsekoolide ja praktikat pakkuvate ettevõtete vahel tundub olevat tõsisemaks murekohaks. Ettevõtted pakuvad hea meelega praktikakohti, kuid sellega kaasneb koormus ning aitaks kutsekoolidega koostöö tõhustamine (Eesti Tööandjate Keskliit, 2015). Nii ettevõtted kui ka kutsekoolid ootavad, et teine algataks koostöö ning tegeleks koostöövõrgustike loomisega (Nestor & Nurmela, 2013; Eesti Tööandjate Keskliit, 2015). Praktikaga seotud töötajad kutsekoolides heidavad praktikajuhendajatele kutsekoolides ette ebapiisavat osalemist praktika reguleerimises ning protsesside ühtsustamises (Tamm, 2011).

Ainult ühe uurimuse (Kutsehariduse tööandjate..., 2013) tulemused näitasid, et ettevõtted peavad koostööd kutsekoolidega üldjoontes sujuvaks. Kuid ettevõtted eelistavad jätkata koostööd koolidega, kellega koostöö kulgeb hästi nii praktika osas kui ka sellest väljaspool. Ettevõtjad ootavad Haridus- ja Teadusministeeriumilt abi kutsekoolide ning ettevõtete vahelise koostöö edendamisel.

Ettevõtete ettepanekud kutsekoolidega koostöö tõhustamiseks hõlmavad aegsat praktika ajaperioodi kooskõlastamist, koolipoolsete juhendajate suuremat huvi praktikandi käekäigu vastu praktika ajal, laiem koostöö arendamine ettevõtetega (Eesti Tööandjate Keskliit, 2015). Lisaks soovivad ettevõtted tihedamat koostööd praktikakorralduse parendamise eesmärgil ning vähem passiivsust (Kutsehariduse tööandjate..., 2013; Nestor & Nurmela, 2013).

1.3 Uurimuse eesmärk ja hüpoteesid

Seega eelnevast tulenevalt on bakalaureusetöö eesmärgiks selgitada välja, millised on murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega koostöö tegemisel Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli koolipoolsete praktikajuhendajate arvates ja mis aitaks nende hinnangul koostööd tõhustada. Eesmärgist ja uurimisprobleemistikust tulenevalt on bakalaureusetöös püstitatud järgnevad uurimisküsimused:

1. Millised on koostöö murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega kutseõppes

koolipoolsete praktikajuhendajate arvates?

2. Milliseid ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi näevad koolipoolsed praktikajuhendajad?

2 Metoodika

Uurimistöö on viidud läbi kasutades kvalitatiivset uurimismeetodit, mis valiti kuna see võimaldab uurijal koguda uuritavatelt isikupäraseid andmeid ja tõlgendusi ning see sobib, kui soovida uurida inimeste arusaamu ning hinnanguid (Õunapuu, 2014). Kvalitatiivse sisuanalüüsi üheks tugevaks küljeks ongi võimalus vaadelda uuritavate maailma mõistmise viisi ning tõlgendusi (Kalmus, Masso, & Linno, 2015). Nimetatud uurimismetoodika valiti, et selgitada välja koolipoolsete praktikajuhendajate hinnanguid ning arvamusi kutseõppe praktikaga seotud koostöö kitsaskohtade ning parendusettepanekute teemadel.

2.1 Valim

Käesolevas bakalaureusetöös on kasutatud mugavusvalimit. Töö autor moodustas mugavusvalimi viiest uuritavast Tartu Kutsehariduskeskuse ilukoolist, sest nendega oli lihtne kontakti saada. Mugavusvalimi puhul valitakse uuritavad, kes on kergesti kättesaadavad osalemaks uurimuses (Rämmer, 2014).

Väga tähtis oli loa taotlemine, et oleks võimalik kasutada õppeasutuse nime käesolevas uurimustöös, et mitte eksida eetika põhimõtete vastu. Autor pöördus Tartu Rakenduslik Kolledži direktori asetäitja poole 11.oktoobril 2021. Luba saadi elektronkirja teel. Kirjavahetus on näidatud Lisa 1. Kirjavahetus Tartu Seejärel pöörduti iluteeninduse õppekava ettevõtetes praktikat juhendavate õpetajate poole suuliselt või elektronkirja teel. Neile selgitati uurimuse eesmärki ning paluti osalema.

Esialgne uuritavate arv oli viis. Üks uuritavatest ei osalenud, kuna ta ei juhenda enam praktikat. Ühte uuritavat kasutati prooviintervjuuks, kuid autor otsustas seda samuti kasutada analüüsis, kuna see oli rahuldava kvaliteediga. Uuritavate nimed on bakalaureusetöös asendatud pseudonüümidega, et tagada anonüümsus. Uuritavatest on kolm naissoost ja üks meessoost, seega pseudonüümideks valis autor järgnevad nimed: Kadri, Katrin, Kädi ja Karl. Uurimistöös ei tooda täpselt välja iga õpetaja praktikajuhendamise ning tööstaaži, et tagada osalejate konfidentsiaalsus.

Tabel 1. Ülevaatlilik tabel uurimuses osalejatest

<i>Pseudonüüm</i>	<i>Kutsekooli iluvaldkonnas töötatud aeg</i>
<i>Kadri</i>	<i>lühem tööstaaž</i>
<i>Katrin</i>	<i>pikem tööstaaž</i>
<i>Kädi</i>	<i>pikem tööstaaž</i>
<i>Karl</i>	<i>lühem tööstaaž</i>

2.2 Andmekogumine

Andmete kogumiseks kasutati poolstruktureeritud intervjuud. Intervjuu meetod sobib uuritavate arusaamadega seonduvatele uurimisküsimustele vastuste otsimisel (Õunapuu, 2014). Poolstruktureeritud intervjuu võimaldab ettevalmistatud küsimuste järjekorda muuta intervjuu käigus ning esitada lisaküsimusi, mis aitavad teemat täpsustada (Lepik *et al.*, 2014). Uuriija otsustas kasutada poolstruktureeritud intervjuud, sest see sobib lähtudes käesoleva bakalaureusetöö eesmärkidest ning uurimusküsimustest ning on paindlik.

Intervjuu kava koostati lähtudes uurimusküsimustest ja uurimustöö jaoks teoreetilistest materjalidest kogitud informatsioonist. Küsimused jagunevad kolme teemaplokki, mis hõlbustab nende jälgimist intervjuueeritava jaoks. Lepik *et al.* (2014) peavad ühest uurimisküsimusest ehk teemast koosnevat plokki intervjuueeritavale intervjuu jälgitavust lihtsustavaks. Intervjuuküsimuste valiidsuse tõstmise eesmärgil saadeti küsimused juhendajale ja andmete kaaskodeerijaks palutule, et neil oleks võimalus need üle vaadata.

Intervjuu kava koostati lähtudes uurimusküsimustest ja uurimustöö jaoks teoreetilistest materjalidest kogitud informatsioonist. Küsimused jagunevad kolme teemaplokki, mis hõlbustab nende jälgimist intervjuueeritava jaoks. Lepik *et al.* (2014) peavad ühest uurimisküsimusest ehk teemast koosnevat plokki intervjuueeritavale intervjuu jälgitavust lihtsustavaks. Intervjuuküsimuste valiidsuse tõstmise eesmärgil saadeti küsimused juhendajale ja andmete kaaskodeerijaks palutule, et neil oleks võimalus need üle vaadata.

Intervjuu kava ja küsimuste mõistetavuse ja sobivuse kontrollimiseks ning intervjuu formaadi katsetamiseks korraldati prooviintervjuu. Salvestustehnika töötas laitmatult ja prooviintervjuu järgselt ei tehtud muudatusi kavas ning küsimustes, seega otsustas autor kaasata uurimusse ka prooviintervjuu. Esimesse teemaplokki kuuluvad küsimused uuritavate

üldandmete kohta: tutvustus ja Tartu Kutsehariduskeskuse koolipoolse ettevõttes praktika juhendamise kogemuse pikkus. Lisaks veel küsimused uuritavate praktika üldhinnangute kohta.

Teise teemaploki küsimused keskendusid käesoleva uurimustöö esimesele uurimusküsimusele, milleks on probleemid kooli ja ettevõtte praktikaga seotud koostöös. Uurimuses osalejatelt oodati nende arvamusi ning selgitusi ja näiteid eelnevalt toodud teema kohta. Näiteks kasutati intervjuus küsimusi - “ Millised on Teie arvates kõige olulisemad probleemid praktika korraldamisel kooli ja ettevõtte koostöös?” ja “ Kui oluline/suur see probleem on?”.

Kolmas küsimuste plokk keskendus lahendustele ja koostati käesoleva bakalaureusetöö teise uurimisküsimuse põhjal. Kolmandas teemaploki oli kuus küsimust ja nende küsimuste põhjal oodati uuritavate käest nende poolset nägemust, et kuidas saab situatsiooni muuta paremuse poole. Näiteks olid esitatud järgnevad küsimused - “Mida on tehtud, mis on töötanud, mis ei ole töötanud? ” ja “Kes saaks seda probleemi lahendada?”. Intervjuu küsimused on ära toodud Lisa 2. Intervjuu kava.

Intervjuusid alustab autor enese- ja uurimustöö eesmärgi tutvustamisega. Autor tänas uuritavat osalemise eest ning kinnitas veelkord, et andmed on konfidentsiaalsed ning uurimistulemused esitatakse anonüümselt ja ülevaatlikult. Tsitaatide juures kasutas töö autor pseudonüüme.

Intervjuud toimusid keskkonnas Google Meet ning autor salvestas need diktofoni abil. Intervjuud viidi läbi ajavahemikul 25.oktoober - 1.november 2021. Näost näkku kohtumised ei olnud võimalikud koroonaviiruse laialdase leviku tõttu. Kõige lühem intervjuu kestis 12 minutit ja kõige pikem 19 minutit. Intervjueerija pakkus intervjueeritavatele võimalust soovi korral transkribeeritud tekst üle lugeda. Intervjueeritavad ei avaldanud soovi teksti lugeda.

Autor tegi sissekanded uurijapäevikusse intervjuude kohta ning kirjeldas mõtteid ja arvamusi intervjuu kulgemise kohta, et suurendada uurimustöö usaldusväarsust. Tänu uurijapäevikule püsis autoril kõik intervjuudega seonduv paremini meeles uurimustöö vältel. Uurijapäeviku väljavõte on ära toodud Lisa 3. Väljavõte uurijapäevikust.

2.3 Andmeanalüüs

Andmete analüüsimisel kasutati induktiivset sisuanalüüsi. Seda kasutades otsitakse vastuseid uurimusküsimustele kogutud andmetest leitud teemade alusel, samas hoidutakse

kindlaksmääratud kategooriatest (Kalmus et al., 2015). Käesolevas bakalaureusetöös püüti leida vastuseid kogutud hinnangutest ning arvamustest.

Helisalvestused transkribeeris bakalaureusetöö autor kasutades MS Word programmi ning kaaskodeerija kuulas intervjuud üle ning võrdles kirjaliku tulemusega. Intervjuude salvestamine võimaldas kuulata neid üle korduvalt. Kohati esinesid tähevead, kuid see ei sega teksti mõistmist. Keskmiselt on ühe intervjuu transkribeeritud teksti pikkuseks 3,5 lk (kirjastiil Times New Roman, fondi suurus 12 ja reavahe 1,5). Kokku on transkribeeritud teksti 13 lehekülge.

Edasine andmeanalüüs toimus kasutades programmi *QCAmap*. Tekste loeti korduvalt, et tuletada koodid oluliste lausete või lauseosade juurde. Selleks märgiti oluline sisu teksti sees lähtudes uurimusküsimustest. Kui autor oli transkriptsioone korduvalt lugenud ning need süsteemis kodeerinud, võrreldi tulemusi kaaskodeerija tulemustega, milleni viimane jõudis intervjuude sisu paberikandjal kodeerimisega. Seda tehti eesmärgiga saavutada usaldusväärsemad tulemused. Autori ja kaaskodeerija tulemusi võrreldi. Enamasti esinesid kodeerimisel erinevused koodide sõnastuses ning kaaskodeerija leidis vähem olulise tähendusega lauseid. Kaaskodeerijaga koos arutati erinevused läbi ning muudeti koodide nimetusi, näiteks „aja puudulikkus“ muudeti „ajapuudus“.

Autor jätkas andmete analüüsimist kategoriseerimisega ning grupeeris sarnased koodid ning leidis peamised valdkonnad. Autor tegi seda joonistades tervikpildi üles paberile, et saada parem ülevaade. Näide *QCAmap*'i abil tehtud kodeerimisprotsessist on ära toodud Lisa 4. Väljavõte *QCAmap*ist.

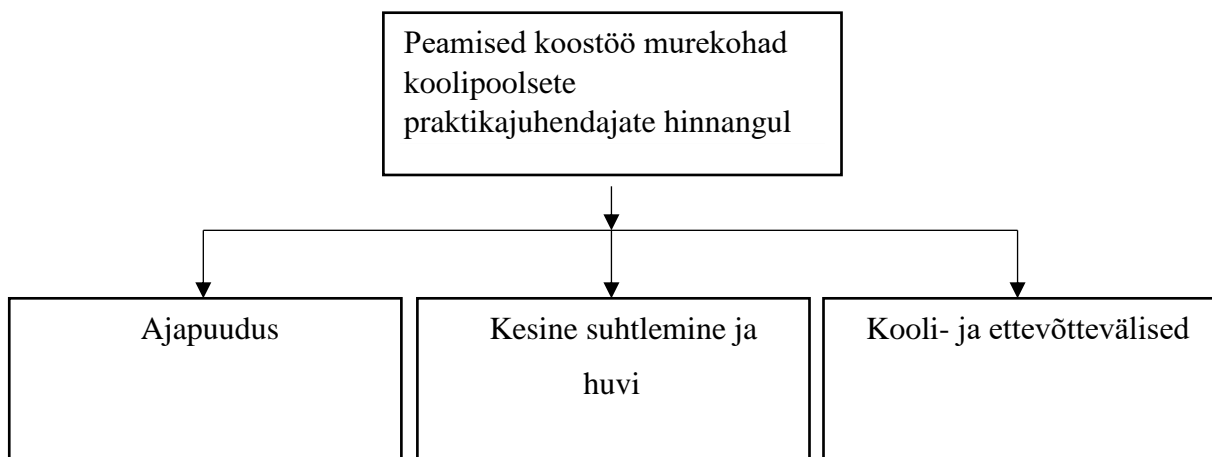
Järgnevalt esitatakse uurimuse tulemused kvalitatiivse sisuanalüüsi tulemusel moodustatud peamiste valdkondade kaupa. Tulemused on illustreeritud tsitaatidega, mis pärinevad transkribeeritud intervjuudest.

3 Tulemused

Bakalaureusetöö eesmärgiks on selgitada välja, millised on murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega koostöö tegemisel Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli praktikajuhendajate arvates ja mis aitaks nende hinnangul koostööd tõhustada. Käesolevas bakalaureusetöö osas on tulemused esitatud kahes osas tulenevalt kahest uurimisküsimusest. Tulemused on varustatud illustratiivsete tsitaatidega intervjuudest.

3.1 Murekohad koostöös praktikakohti pakkuvate ettevõtetega

Intervjuueritavate sõnul on murekohti koostöös praktikakohti pakkuvate või varem pakkunud ettevõtetega mitmeid. Analüüsisides esimese uurimisküsimuse „Millised on koostöö murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega kutseõppes koolipoolsete praktikajuhendajate arvates?“ kohta kogutud andmeid, ilmnisid kolm peamist valdkonda. Need on esitatud alloleval joonisel 1. Koolipoolsete praktikajuhendajate hinnangul on peamised murekohad koostöös praktikakohti pakkuvate ettevõtetega ajapuudus, kesine suhtlemine ja huvi, kooli- ja ettevõttevälised. Järgneb nimetatud kategooriate põhjalikum kirjeldus.

Joonis 1. Murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega koostöö tegemisel Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli praktikajuhendajate hinnangul

3.1.1 Ajapuudus

Ühe tõsisema murekohana töid uuritavad välja ajapuuduse, mis pärsib tihedamat koostööd koolipoolsete praktikajuhendajate ning ettevõtete vahel.

Esimesena on kohe see aeg, et lihtsalt ei ole nagu, ma ei ole ainult praktika korraldaja, ma olen ka täiskohaga õpetaja. ...kui on kaks gruppi mul, siis on seal ligi kolmkümmend õpilast korraga välispraktikal, siis ma ei jõua kõikide nende ettevõtetega nii palju suhelda. ...Võib-olla nagu kohal käia rohkem, et seda lihtsalt mina tunnen nagu ajaliselt ei jõua ja sellest tulenevalt ei teki selle ettevõttega nii head sidet... (Kädi).

Uuritavad tunnetavad, et ebapiisav on ajaressurss ka ettevõtetel, mille tõttu koostöö kannatab. *...ettevõtte peab veel suhtlema minuga nagu praktikajuhendajaga, selleks nad üldse ei taha enam aega leida (Kädi).*

...siis see olukord, kus meie nagu kutsume neid [ettevõtte poolne praktikajuhendaja] nagu kooli näiteks, kasvõi praktika kaitsmisele, noh siis on jälle samamoodi – nemad ei leia aega selle jaoks, eksju, et tulla (Kädi).

3.1.2 Kesine suhtlemine ja huvi

Intervjuudest ilmnes, et üheks suurimaks murekohaks peavad uuritavad suhtlust praktikat pakkuvate ettevõtetega. Uuritavad tõstsid esile asjaolu, et suhtlemine kõigi osapoolte vahel ei ole piisavalt aktiivne, millest tulenevalt tekib infopuudus õpilaste praktika eesmärkide täitmise võimalikkuse, õpilaste võimalike praktikakohti pakkuvate ettevõtete osas.

...kes võttis endale praktikandi koolist, siis seda [ettevõtte] poolt nähes rohkem siis võib olla oligi teadmatus, mida õpilane tuleb tegema. ... Et kõiki universaalseid asju ei saa, olgu see keemiline sirgendamine, mida paljud salongid ei pakugi. Peab kokku leppima ka, et vastavalt siis salongile teha tõesti see kava ette, mida see noor õpilane tuleb välipraktikas olles omandama (Karl).

Üks intervjuueeritav tunnetab osapoolte ühtse osa ja tihedama suhtlemise puudumist eriti tugevalt.

...koos saaks ühisosa suurendada; ...järjepidevus puudub, ...traditsioon puudub (Kadri).

Kutsekool on püüdnud koostööd ettevõtetega tihendada ning valmistada neid paremini ette praktikantide juhendamiseks korraldades neile koolitusi, kuid ettevõtete huvi on olnud leige.

Kool on siin aastaid tagasi teinud ettevõtete poolsete juhendajate koolitusi, et kuidas siis juhendada õpilast seal ja mis see endast kujutab ja tutvustanud, aga oli vähene huvi ettevõtete poolt (Katrín).

Üheks ettevõtete praktikakohtade pakkumise ning praktika juhendamise kesise huvi ning motivatsiooni põhjuseks peavad uuritavad tehtud töö tasustamise puudumist.

...et see on ettevõtetele ka tegelikult praktikandi võtmine – lisatöö. Lisatöö on täiesti tasustamata nende jaoks (Kädi).

Selle tõttu kannatab koolipoolse praktikajuhendaja ning ettevõtte poolse praktikajuhendaja suhtlemine.

3.1.3 Kooli- ja ettevõttevälised murekohad

Koroonaviiruse levik on muutnud praktikaalase koostöö keerulisemaks kõigile osapooltele. Intervjuudest selgus, et viiruse laialdane levik mõjutab õpilaste praktikat ettevõtetes mitmel moel.

Esiteks on mõned ettevõtted loobunud praktikakohtade pakkumisest, kuna tööd on jäänud vähemaks ning praktikantidele ei jagu piisavalt.

...et praegu on üldse väga keeruline aeg, ..., et need ettevõtted nagu vee peal püsiksid ja toimiksid eksju, ... ja on paljud ettevõtted, kus meil on varasemalt õpilased käinud, aga hetkel minna ei saa, sest neil endal pole tööd (Kädi).

Teiseks on koroonaviirusega seotud piirangute ajal ohutuse tagamiseks ette nähtud distants töötajate ning tööpostide vahel. Kui juuksurisalongis on vähe pinda, ei ole mitmel inimesel võimalik samaaegselt tööd teha.

...või siis on isegi selline probleem, et kui on väike salong, et siis ruutudelt kaks pluss kaks ei saa hoida, üks ole ja siis ei võeta praktikale, et selles mõttes ka praktika natuke kannatab (Katrin).

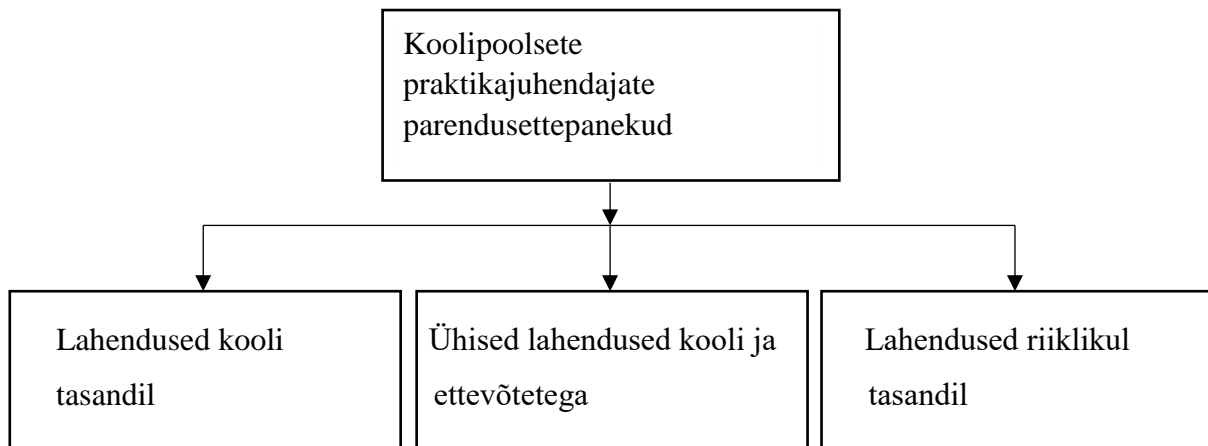
Lisaks tunnistasid uuritavad, et koroonaviiruse levikust ning ettevõtete poolsete praktikajuhendajate töö tasustamisega seotud murekohad vajavad riigi tasandil lahendamist, sest koolil puuduvad rahalised vahendid.

...suur probleem on praktika tasustamine, ettevõtted ei ole nagu motiveeritud, sellepärast, et nad ei saa mingisugust tasu. ...aga rahaliselt ei saa seal kool panustada. See peab ikkagi tulema riigi tasandilt ja covid'i teema on ka pigem riiklikult lahendatav (Katrin).

Seega saab autor kokkuvõtvalt öelda, et koolipoolsed praktikajuhendajad tunnetavad, et koroonaviiruse laialdane levik ning ettevõtete toetamine praktikajuhendamisel kui murekohad vajavad lahendamiseks abi riiklikul tasandil.

3.2 Koolipoolsete praktikajuhendajate pakutud parendusettepanekud koostööle ettevõtetega

Teise uurimisküsimuse „Milliseid ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi näevad koolipoolsed praktikajuhendajad?“ kohta saadud andmete analüüsi koondas autor kolme valdkonda, mis on kujutatud joonisel 2. Koolipoolsete praktikajuhendajate parendusettepanekud jagunevad järgnevalt: lahendused kooli tasandil, ühised lahendused kooli ja ettevõtetega, lahendused riiklikul tasandil. Järgnevalt kirjeldatakse nimetatud kategooriaid põhjalikumalt ning koos illustratiivsete tsitaatidega intervjuudest.

Joonis 2. Koolipoolsete praktikajuhendajate parendusettepanekud

3.2.1 Lahendused kooli tasandil

Uuritavate arvates oleks võimalik aidata koostöö parendamisele kaasa leevendades koolipoolsete praktikajuhendajate ajapuudust. Intervjueeritavad pakkusid välja järgmised võimalikud tegevused.

Üks võimalik tegevus oleks paremini planeerida koolipoolse praktikajuhendaja tööaega.

...minu tunnikoormust natuke vähendada..., et kui on praktika periood, siis on näiteks vähem tunde (Kädi).

Lisaks aitaks koostööd parendada praktika koordinaatori tööaja planeerimine viisil, mil tal oleks ajaliselt võimalik kooli ning ettevõtete koostööd arendada. See oleks koolipoolsetele praktikajuhendajatele suureks abiks ja see suur töö ei oleks ainult nende õlgadel.

Koordinaatorile rohkem aega planeerida koostöö arendamiseks (Kadri).

3.2.2 Ühised lahendused kooli ja ettevõtetega

Uuritavate sõnul raskendavad koroonaviiruse levik ja sellest tingitud piirangud õpilastel praktikakohtade leidmist. Uuritavad mõistavad ettevõtete raskeid olusid. Nendest tulenevalt on õpilastel võimalik sooritada praktika kooli salongis ning kombineerida see praktikaga salongis.

...õpilastel on ka tegelikult praktikakohad olemas ka koolipoolsetes

õppesalongides...praegu keerulistel aegadel on pigem ikkagi eelistatud kooli (Katrin).

Kooli ning ettevõtete vaheline kommunikatsioon muutuks paremaks, kui see oleks aktiivsem ning see toimuks järjepidevalt ning organiseeritumalt. Näiteks võimaldaks selle saavutamise ühised kokkusaamised ja üritused, mida organiseeritakse laiemalt kooli tasandil, mitte ainult

ei jäeta praktikajuhendajate ning ettevõtete korraldada, kuid kõik osapooled võiksid olla aktiivsemad.

...tööandjad võiksid olla rohkem huvitatud tulla kooli rääkima, ja kool võiks rohkem tunda huvi ja kutsuda nagu tööandjaid, võib olla mingeid põnevaid koolitusi neile pakkuda või huvitavaid esinejad, mis motiveeriks seda, et tahaksid koos nagu sellise ühise osa ja ühistegevusi teha... (Kädi).

Intervjuueeritavate hinnangul muutuks koostöö paremaks, kui kool, koolipoolsed praktikajuhendajad, ettevõtete poolsed praktikajuhendajad suhtleksid aktiivsemalt.

3.2.3 Lahendused riiklikul tasandil

Üks uuritavatest usub, et huvi koostöö parendamise vastu ning tahe koostööd tihendada suureneksid, kui suudetakse saavutada järjepidevus suhtlemises ning luuakse ühised traditsioonid. Näiteks aitaks huvi tihedama koostöö vastu suurendada ettevõttepoolse juhendaja töö tasustamine, kuid seda saab lahendada vaid riiklikul tasandil, kuna koolidel puuduvad selleks rahalised vahendid.

Ettevõtted ei ole nagu motiveeritud sellepärast, et nad ei saa mingisugust tasu, ja see praktikajuhendaja, kes panustab väga palju sellele praktikandile, siis võib-olla kui ta saaks mingit tasu, see natukene motiveeriks veel rohkem panustama (Katrin).

Lisaks tõdeb üks uuritavatest, et riiklikul tasandil saaks kaasa aidata kooli- ja ettevõttepoolsete praktikajuhendajate murekohtade lahendamisele panustades koostöö korraldamisse.

...koostöö ja kokkusaamised, läbirääkimised, et see võiks olla nii kooli tasandil kui riiklikult, et see ei puuduta ainult meie kooli ja meie kooliga koostööd tegevaid ettevõtteid. See ei ole vaid meie lahendada, et suuremalt tuleks kokku istuda (Katrin).

Kokkuvõtvalt saab öelda, et koolipoolsed praktikajuhendajad töid välja mitmeid parendusettepanekuid koostööle praktikat pakkuvate ettevõtetega. Nad näevad parendusvõimalusi, mida saab ellu viia nii koolis, kui ka kooli ja ettevõtete koostöös, samuti kooli, ettevõtete ning riigi koostöös.

4 Arutelu

Uurimused on näidanud (*Eesti Tööandjate Keskliit*, 2015; Nestor&Nurmela, 2013; Tamm, 2011; *Kutsehariduse tööandjate...*, 2013; Lang *et al.*, 2018), et praktikaalast koostööd kutsekoolide ja praktikakohti pakkuvate ettevõtete vahel saadavad probleemid. Käesoleva

bakalaureusetöö eesmärgiks on välja selgitada, millised on selle koostöö murekohad Tartu Rakendusliku Kolledži ilukoolis töötavate praktikajuhendajate arvates ja milliseid parendusvõimalusi nad näevad.

Uurimistöö esimene uurimisküsimus on „Millised on koostöö murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega kutseõppes koolipoolsete praktikajuhendajate arvates?“, millele bakalaureusetöö autor otsis vastust Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli praktikajuhendajate nägemustest. Järgnev arutelu toob ära analüüsi kogutud andmete põhjal. Uurimuse tulemustest selgus, et Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli praktikajuhendajate arvates raskendab praktikaga seonduvat koostööd ettevõtetega mõlema osapoolte ajapuudus. Sama probleemi tõstavad oma uurimustes esile ka Mikkonen ja teised (2017) ning Boldrini ja teised (2018). Eestis korraldatud uurimusest (Tamm, 2011) selgus, kutsekoolidel lasub liialt suur vastutus ettevõtetega koostöö tõhustamisel ning neil ei ole piisavalt ajaressursi, et praktika ajal külastada kõiki praktiliselt olevaid õpilasi. Sama murekoha tõstsid esile kaks käesolevas uurimuses osalenud uuritavat.

Intervjuudest ilmnis, et üheks suurimaks murekohaks peavad uuritavad suhtlust praktikat pakkuvate ettevõtetega. Pidev, aktiivne ning hea kommunikatsioon osapoolte vahel on tõhusa praktikaalase koostöö alus, mida on mitmed autorid kinnitanud (Choy&Sappa, 2021; Polesel *et al.*, 2016; Ümarik *et al.*, 2010). Uuritavad tõstsid esile asjaolu, et suhtlemine kõigi osapoolte vahel ei ole piisavalt aktiivne.

Intervjueeritavad seovad eelneva probleemi osaliselt kesise ajaressursiga, kuid samuti huvi ning motiveerituse puudumisega. Uuritavate arvamused langevad kokku varasemate ettevõtete seas organiseeritud uurimuste tulemustega huvi ja aktiivse suhtlemise osas (*Eesti Töandjate Keskliit*, 2015; Lang *et al.*, 2018; Nestor&Nurmela, 2013). Autori intervjueeritud tunnetavad, et neil jääb puudu ajast, et aktiivselt suhelda praktikakohti pakkuvate ettevõtetega, mis selgus ka 2011.aastal läbiviidud uurimusest (Tamm, 2011). Nad arvavad ka, et ettevõtteid ei näita üles huvi tihedaks koostööks nendega, kuigi neile on pakutud koostöö võimalusi näiteks koolituste näol. Teiselt poolt ettevõtete esindajad on arvanud sama kutsekoolide esindajate kohta. Olukorra teeb keerulisemaks tõik, et mõlemad osapooled ootavad koostööalgatusi teiselt osapooltelt (Nestor&Nurmela, 2013; Eesti Töandjate Keskliit, 2015). Choy ja Sappa (2021) leidsid, et Austraalia näitel tuleb initsiatiiv haarata siiski koolipoolsel juhendajal, kuna õpilase õppimisega seotud sooritus kuulub õpetaja vastutusalasse. Gessleri (2017) uurimusest selgus, et ülekaalukas enamus praktikakohti pakkuvatest ettevõtetest Bremenis on veendunud, et kutsekooli praktikajuhendaja vastutab koostöö alustamise eest. Autorid (Choy&Sappa, 2021) järeldasid, et koolipoolseid

juhendajaid motiveerib siin huvi olla teadlik uusimatest suundumustest ettevõtetes ning oma erialal. Kuid Polesel ja teised (2016) nentisid, et koostöö algatamine on siiski keeruline just koolipoolsetele praktikajuhendajatele, sest neil puudub vastav koostöövõrgustik ettevõtetega. Paremini organiseeritud koostöö olemasolu aitaks ka ühe käesoleva uurimuse uuritava arvates jõuda tihedama ning tõhusama kommunikatsiooni ja koostööni läbi suurema ühisosa loomise. Seega leiab käesoleva töö autor, et siin vajavad mõlemad osapooled abi, millest räägitakse täpsemalt teise uurimisküsimuse tulemuste arutelus.

Käesolevas uurimuses tõusid hea koostöö saavutamist takistava tegurina veel esile kooli- ning ettevõttevälised murekohad. Esimeseks selliseks on koroonaviirus, mis vähendas suhtlemist veelgi. Lisaks kahanes praktikakohti pakkuvate ettevõtete arv, kuna neil jäi tööd vähemaks. Koroonaviiruse leviku tõkestamise piirangud mõjutasid ruutmeetritelt väiksemate praktikakohtade võimalusi võtta oma ruumidesse praktikante. Teiseks selliseks murekohaks on ettevõttepoolsete praktikajuhendajate töö tasustamine, mis koolipoolsete praktikajuhendajate arvates motiveeriks ettevõttepoolseid praktikajuhendajaid rohkem suhtlema kooliga. See on nende jaoks lisatöö, mis on hetkel tasustamata. Uurimuses osalejate arvates puuduvad koolil selleks rahalised võimalused.

Esimese uurimisküsimuse puhul võib kokkuvõtvalt öelda, et koolipoolsete praktikajuhendajate ning ettevõtete aktiivset suhtlemist ja tihedat koostööd pärsivad osapoolte ajapuudus, koostöö vähene organiseeritus, osapoolte mitteaktiivne suhtlemine, mida süvendas veelgi koroonaviiruse laialdane levik. Seega on tähtis leida paremaid võimalusi osapoolte kommunikatsiooni ning koostöö tõhustamiseks, et tagada õpilastele parim võimalik praktika sooritamine ning edukas tööellu sisenemine.

Uurimistöö teine uurimisküsimus on „Milliseid ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi näevad koolipoolsed praktikajuhendajad?“, millele töö autor leidis vastused Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli praktikajuhendajate intervjuusid analüüsid. Intervjueeritavad näevad parendusvõimalusi, mida saab teha kooli tasandil, ühiselt kooli ja ettevõtete tasandil ning riiklikul tasandil.

Kooli tasandil on koroonaviiruse levikust tingitud probleemide leevendamiseks juba lahendus leitud. Praktikad sooritava õpilased saavad seda teha nii kooli salongi kui ka väljaspool ning neid omavahel kombineerida.

Koolipoolsete praktikajuhendajate ajapuudust saaks leevendada planeerides tööaega nii, et praktikaperioodil toimub vähem õppetööd ning on võimalus külastada praktikakohti pakkuvaid ettevõtteid. Kooli ja ettevõtete praktikaalast koostööd saaks arendada praktika koordinaator, kelle tööajaplaneeringut tuleks vastavalt muuta. Mõlemad tegevused

panustaksid paremasse koostöösse ettevõtetega võimaldades koolil külastada praktikakohti rohkem nagu seda ootavad ettevõtted (Eesti Tööandjate Keskliit, 2015). Selle tulemusel oleks koostöö tihedam ning suhtlemine mitte nii passiivne.

Kool ja praktikakohti pakkuvad ettevõtted saaksid ühiselt parendada koostööd muutes suhtlemise aktiivsemaks. Lisaks usuvad intervjuueeritavad, et siin saab appi tulla ka riiklikul tasandil organiseerides tihedamat koostööd ning suhtlemist. Riiklikul tasandil antud abi kutsekoolide ning ettevõtete vahelise koostöö edendamisel ootavad ka ettevõtted (Kutsehariduse tööandjate..., 2013). Samuti usuvad koolipoolsed praktikajuhendajad, et ettevõttepoolsete praktikajuhendajate töö tasustamine aitaks suurendada nende tahet tegelda praktikaga ning aitaks tihendada koostööd.

Kuid riiklikul tasandil kutsekoolide praktika sooritamist ettevõtetes reguleerides tuleb Gessleri (2017) arvates olla ettevaatlik, sest vähene reguleeritus võimaldab koostööd teha paindlikult. See on siiski ainult võimalik, kui osapooled on huvitatud ning suhtlevad palju. Pidev suhtlemine on koostöö alustala (Choy&Sappa, 2021). Choy ja Sappa (2021) leidsid, et Šveitsis suhtlevad koolipoolsed praktikajuhendajad ettevõtetega vähem, sest on tihe üleriigiline koostöö õppekavade väljatöötamisel. Samas on leitud ka, et riiklikul tasemel koostöö tegemine õppekavade osas soodustab ettevõtete praktikaga tegelemise huvi (Polesel *et al.*, 2016). Seega kui kutsekool ja ettevõtted paluvad koostöö reguleerimisel ning korraldamisel abi riiklikul tasandil, tuleb töötada selle nimel, et koolipoolsete praktikajuhendajate ning praktikakohti pakkuvate ettevõtete suhtlemine muutuks aktiivsemaks ning järjepidevaks, mitte ei jääks sama kesiseks.

Teise uurimisküsimuse tulemuste põhjal võib autor kokkuvõtvalt öelda, et koolipoolsed praktikajuhendajad näevad lahendusi murekohtadele ajaressursi paremas planeerimises ning koostööd arendava koordinaatori kaasamises, tihedamas kutsekooli, koolipoolsete praktikajuhendajate ning ettevõtete koostöö. Viimase saavutamisel saab kaasa aidata ka riiklikul tasemel abistamine.

4.1 Töö piirangud ja praktiline väärtus

Antud uurimistöö praktiliseks väärtuseks on uuritava kutsekooli jaoks ühe osakonna praktikajuhendajate hinnangute kogumine, mis võimaldab kutsekoolil püüda leida viise tõhustada koostööd ettevõtetega kooli ning osakondade tasanditel. See võimaldab kutsekoolil püüda leida võimalusi tõhustada koostööd ettevõtetega kooli ning osakondade tasandil, et praktika sooritamine muutuks õpilastele võimalusterohkemaks. Töö tulemusi tutvustatakse

kolleegidele kutsekoolis eesmärgiga, et uurimus oleks neile abiks juhul, kui nad otsivad lahendusi sarnastele probleemidele.

Töö piiranguks on kvalitatiivne uurimismeetod ning väike mugavusvalim, milles kasutatakse hinnanguid ja arvamusi ning mida ei saa laiemalt üldistada. Lisaks puudub autoril varasem intervjuerimise kogemus, mille tõttu ei saa samuti nii rikkalikult andmeid kui kogenud intervjuerija.

Tulevikus soovitan autor uurida, kas mõnel kutsekoolil ja/või ettevõttel on õnnestunud tõhustada koostööd erinevates aspektides rakendades Eestis läbiviidud uurimuste tulemusi.

Tänuõnad

Soovin tänada Tartu Rakendusliku Kolledži nelja töötajat, kes olid nõus osalema intervjuudes ning jagama minuga oma mõtteid ning kogemusi. Samuti soovin tänada juhendajat, Diana Eller'it, kannatliku juhendamise ning väga kasulike selgituste eest.

Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud ise käesoleva lõputöö ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

Viktoria Anušova

/allkirjastatud digitaalselt/

22.05.2022

Kasutatud kirjandus

- Boldrini, E., Sappa, V., & Aprea, C. (2018). Which difficulties and resources do vocational teachers perceive? An exploratory study setting the stage for investigating teachers' resilience in Switzerland. *Teachers and Teaching Theory and Practice*, 25(21):1-17.
- CEDEFOP (2012). *From education to working life. The labour market outcomes of vocational education and training*. Külastatud aadressil https://www.cedefop.europa.eu/files/3063_en.pdf
- Choi, S. J., Jeong, J. C., & Kim, S. N. (2019). Impact of vocational education and training on adult skills and employment: An applied multilevel analysis. *International Journal of Educational Development* 66; 129-138.
- Choy, S. & Sappa, V. (2021). Communication to strengthen connectivity for integration across learning sites: Teachers' purposes and approaches. *International Journal of Work-Integrated Learning*, 22(2), 135-148.
- Eensalu, K., Lehtsalu, M., & Rammo, M. (2004). *Praktika – üks töömaailma. Kasulikku lugemist praktikandile ja praktika juhendajale*. Tallinn: Elukestva Õppe Arendamise Sihtasutus Innove.
- Eesti elukestva õppe strateegia 2020* (2014). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/strateegia2020.pdf>
- Eesti haridusvaldkonna arengukava 2021-2035*. (2020). Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/et/kaasamine-osalemise/strateegiline-planeerimine-aastateks-2021-2035/eesti-haridusvaldkonna-arengukava>
- Eesti kutseõppe 2015.-2016.aasta vilistlaste uuring. Lõpparuanne*. (2017). Ernst & Young Baltic AS, Haridus- ja Teadusministeerium. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/lopparuanne.pdf>
- Eesti Tööandjate Keskkliit (2015). *Eesti hariduse ja tööturu vajaduste kokkusobitamine*. Külastatud aadressil: https://www.employers.ee/wp-content/uploads/images_pdf_EESTI_HARIDUSE_JA_TOOTURU_VAJADUSTE_KOKKUSOBITAMINE.pdf
- Eichhorst, W., Rodríguez-Planas, N., Schmidl, R., & Zimmermann, K.F. (2015). A Roadmap to Vocational Education and Training in Industrialized Countries. *Industrial and Labor Relations Review*, 68 (2), 314-337.

- EU policy in the field of vocational education and training* (2020). Külastatud aadressil https://ec.europa.eu/education/policies/eu-policy-in-the-field-of-vocational-education-and-training-vet_en
- Gessler, M. (2017). The Lack of Collaboration Between Companies and Schools in the German Dual Apprenticeship System: Historical Background and Recent Data. *International Journal for Research in Vocational Education and Training*, 4, 2:164-195.
- Grauberg, E., Mikser, R., Elken, M., Soolep, J., Eerik, M., & Vaino, M. (2018). *Eesti jätkusuutlik areng: kutsehariduse ja kõrghariduse stsenaariumid aastateks 2020-2035. Analüütiline dokument*. Külastatud aadressil <https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/Graubergi%20projekt.pdf>
- Haridusvaldkonna arengukava 2021-2035* (2020). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/haridusvaldkonna_arengukava_2035_29.10.2020_riigikokku.pdf
- Kalmus, V., Masso, A., & Linno, M. (2015). *Kvalitatiivne sisuanalüüs. Tartu Ülikooli Sotsiaalse analüüsi meetodite ja metoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/kvalitatiivne-sisuanalyys>
- Kutsehariduse tööandjate rahulolu uuring* (2013). Külastatud aadressil https://www.innove.ee/wp-content/uploads/2019/03/Kutsehariduse_toandjate_rahulolu_uuring_2013.pdf
- Kutseharidusprogramm 2020-2023* (2019). Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/5_kutseharidusprogramm_2020_23.pdf.
- Kutseharidusstandard (2013). *Riigi Teataja I 2013, 13*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/117042019006>
- Kutseõppeasutuse seadus (2013). *Riigi Teataja I 2013, 1*. Külastatud aadressil <https://www.riigiteataja.ee/akt/102072013001>
- Lang, A., Kallaste, E., Kivi, L., & Sõmer, M. (2018). *Organisatsioonipoolsete juhendajate rahulolu kutsehariduse praktikakorraldusega. Uuringu raport*. Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/uuringud/organisatsioonipoolsete-juhendajate-rahulolu-kutsehariduse-praktikakorraldusega_loppraport.pdf
- Lepik, K., Harro-Loit, H., Kello, K., Linno, M., Selg, M., & Strömpl, J. (2014). *Intervjuu. Tartu Ülikooli sotsiaalse analüüsi meetodite ja metoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/intervjuu>
- Leppik, M. (2019). *Rahulolu kutseharidusega 2017.aasta rahulolu-uuringu andmetel*.

- Külastatud aadressil https://www.hm.ee/sites/default/files/rahuloluraport_loplik.pdf
- Mikkonen, S., Pylväs, L., Rintala, H., Nokelainen, P., & Postareff, L. (2017). Guiding workplace learning in vocational education and training: a literature review. *Empirical Research in Vocational Education and Training*, 9:9.
- Nestor, M. (2012). *Kutseõppeasutuste vilistlaste uuring*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.
- Nestor, M., & Nurmela, K. (2013). *Kutseharidus ja muutuv töøjõuturg. Tööandjate uuringu lõpparuanne*. Tallinn: Poliitikauuringute Keskus Praxis.
- Noorväli, H., Piisang, E., Piiskop, K., Pilli, E., Põiklik, E., Rekkor, S., & Toom, K. (2014). *Kutsehariduse kooliõppekavade koostamise ja arendamise käsiraamat*. SA Innove. Tallinn: Kirjastus Studium.
- Polesel, J., Klatt, M., Blake, D., & Starr, K. (2016). Understanding the nature of school partnerships with business in delivery of vocational programmes in schools in Australia. *Journal of Education and Work*, 283-298.
- Rämmer, A. (2014). *Valimi moodstamine. Tartu Ülikooli sotsiaalse analüüsi meetodite ja metoloogia õpibaas*. Külastatud aadressil <http://samm.ut.ee/valimid>
- Tamm, A. (2011). *Riiklike õppekavade rakendumine kutseõppeasutustes*. Külastatud aadressil <https://www.innove.ee/wp-content/uploads/2019/03/Uuring-riiklike-%C3%B5ppekavade-rakendumisest-kutse%C3%B5ppeasutustes-2011.pdf>
- Vahtramäe, A., Sikk, J., Kaldma, M., Reva, E., Koit, K., & Varendi, M. (2011). *Praktika kõrgkoolis*. Tartu: SA Archimedes.
- Õunapuu, L. (2014). *Kvalitatiivne ja kvantitatiivne uurimisviis sotsiaalteadustes*. Külastatud aadressil <https://dspace.ut.ee/handle/10062/36419>
- Ümarik, M., Loogma, K., & Hinno, K. (2010). Structural decoupling between the VET and the employment systems: challenges manifested in assessment of practical training. *Journal of Education and Work*, 23 (2), 145–160.

Lisa 1. Kirjavahetus Tartu Rakendusliku Kolledžiga

Viktoria Anušova <viktoria.anusova@khk.ee>

11. okt 2021 08:26 ☆ ↶ ⋮

saajale Liivi ▾

Tere!

Olen Tartu Ülikooli kutseõpetaja õppekaval õppiv kolmanda kursuse tudeng Viktoria Anušova. Sooviksin kasutada oma bakalaureusetöö koostamisel Tartu Kutsehariduskeskuse mentorite, praktikajuhendajate töötavate inimeste abi- osaleda anonüümsete intervjueritavatena minu uurimistöös. Hetkel olen planeerinud töö pealkirjaks " Tööturu vajadustele vastav praktika kutseõppes". Sooviks ka kooli poolset nõusolekut kooli nime kasutamisel oma uurimistöös. Kui on kooli poolt soov, siis saadan oma uurimistulemused tutvumiseks.

Lugupidamisega

Viktoria Anušova

Liivi Raudsepp <liivi.raudsepp@khk.ee>

11. okt 2021 15:53 ☆ ↶ ⋮

saajale mina ▾

Tere!

Mina nõus ja kindlasti soovitan Dianaga läbi arutada, et võimalikult head sisendit saada, mis toetaks ka kooli arenguid.

tervitades

Liivi

...

Lisa 2. Intervjuu kava

Tere!

Antud uurimuse eesmärk on uurida kooli ja ettevõtte vahelist koostööd, mille eesmärk on parendada koostööd ja saada juhendajate arvamust koostöö osas. Juhendajate selgituste abil soovin välja selgitada, mis on olnud peamised takistused koostöös ning kuidas saab seda olukorda muuta paremuse poole, et tagada praktikantidele tulevikus rohkem praktikakohti ja edaspidi töökohti. Kogutud andmed on anonüümsed ja neid kasutatakse vaid uurimuse eesmärgil.

Eesmärgist lähtuvalt on püstitatud uurimisküsimused:

- *Millised on koostöö murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega kutseõppes koolipoolsete praktikajuhendajate arvates?*
- *Milliseid ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi näevad koolipoolsed praktikajuhendajad?*

Üldandmed

1. Kes Te olete, mis on Teie taust?
2. Kui kaua olete olnud koolipoolne praktikajuhendaja?

Uurimisküsimus nr. 1

Millised on koostöö murekohad praktikakohti pakkuvate ettevõtetega kutseõppes koolipoolsete praktikajuhendajate arvates?

1. Millised on Teie arvates kõige olulisemad probleemid praktika korraldamisel kooli ja ettevõtte koostöös?
 - Iga probleemi kohta:
 - Palun kirjeldage seda võimalikult põhjalikult!
2. Ajapuudus
 - Kui oluline / suur see probleem on?
 - On see oluline praktikandi jaoks/ on see oluline Teie jaoks?
3. Millisel määral on probleemi olulisus ajas muutunud?
 - Kui on süvenenud, siis miks?
 - Kui on vähenenud, siis miks?
4. Millisel määral on probleemi olulisus ajas muutunud?

- Mida saaks teha?

Uurimisküsimus nr. 2

Milliseid ettevõtetega koostöö parendusvõimalusi näevad koolipoolsed praktikajuhendajad?

5. Mida on tehtud, mis on töötanud, mis ei ole töötanud?
 - Miks?
6. Kes saaks seda probleemi lahendada?
7. Mida on tehtud selle lahendamiseks?
8. Kuidas saaksid teised osapooled toetada?

Lisa 3. Uurijapäeviku väljavõte

<p>23.10.2021</p>	<p><i>Kuna ei olnud kindel, et olen oma uurimustööga õigel teel, siis leppisime juhendajaga Meet keskkonnas kohtumise, kus saime arutada minu töökäiku edasi. Juhendaja abiga sain ülevaate koostatud küsimustest, ning sain suuna edasi toimida ja valmistuda intervjuuks.</i></p>
<p>25.10.2021</p>	<p><i>Minu esimene prooviintervjuu. Kuna see on minu esimene intervjuu, siis olen väga ärev. Intervjuu küsimuste kohalt olen natukene ebakindel, kuna koostamises ei ole täitsa kindel, et kas kõik küsimused on sobilikud.</i></p> <p><i>Intervjuu läks sisukalt ja suurepäraselt, intervjeeritav toetas ja suunas. Mõned küsimused vajasis muutust, nt nagu küsimusele „Kui kaua Te olete koolis olnud juhendaja?“ siis pidin täpsustama, et just juhendaja mitte õpetaja. Samuti arutasime, kas peab lisama abistavaid küsimusi kui esitada küsimusi.</i></p> <p><i>Esitatud küsimustikus sõna hinnangud oli väga häiriv, ning sain märkuse see tundus tehniliselt väga ebameeldiv ja siis otsustasime muuta „arvamus“, kuna „hinnang“ paneb määrama või hindama.</i></p> <p><i>Kokkuvõttes intervjuu võttis umbes 20 min aega. Prooviintervjuus sain palju abi ja olin positiivselt laetud.</i></p>

<p>1.11.2021</p>	<p><i>Sellel päeval oli kokku lepitud kaks intervjuu aega, üks oli töökeskkonnas ja teine õhtune Meet video teel. Kasutasin intervjuus Meet keskkonda kuna koroonaviiruse tõttu ei olnud võimalust kohtuda ja kolleegidel olid pikad tööpäevad.</i></p> <p><i>Mõlemad intervjuud olid huvitavad, kuna üks intervjueeritav on ka salongi omanik, lisaks võttes arvesse, et naiste kollektiivis on ka kolleeg meesterahvas. Mõlemad on koolis tööl kuid erineva tööstaažiga. Huvitav intervjuu ajal oli välja tuua mõned aspektid, kuidas erinevast soost ja erineva taustaga ning kogemusega näevad probleemkohti ettevõtte ja kooli vahelises koostöös.</i></p> <p><i>Samuti märkasin, et esile on toodud mitmed probleemkohad, mis ühtivad.</i></p>
<p>5.11.2021</p>	<p><i>Intervjuu informatsioon oli nii sisukas, ehk võtsin mõne päeva pausi kaaluda kuidas saan selle informatsiooni kokku panna. Hakkasin kuulama intervjuu salvestust, ning esile hakkasid tulema kõikides intervjuudes kohad, mis on väga olulised ja sisukad.</i></p> <p><i>Mõistan, et transkribeerimine võtab rohkelt aega, selle töö käigus kuulasin mitmeid kordi läbi ja panin kirja.</i></p> <p><i>Kodeerimiseks kasutasin QCMap programmi, samuti palusin kaaskodeerijal üle vaadata, kus oli tema arvates kõikidele küsimustele vastused olemas. Kodeerimisel palusin ka juhendajal teha ülevaate koodide loomisest.</i></p>

Lisa 4. Väljavõte QC Amapist

Esimesena on kohe see aeg, et lihtsalt ei ole nagu, ma ei ole ainult praktika korraldaja, ma olen ka täis kohaga õpetaja. Mul on tunnid, mis vajavad ette valmistada, mul on salongivahetused eksju. Mul lihtsalt nagu, kui mul on korraga nt seal, kui on kaks gruppi mul siis on mul seal ligi kolmkümmend õpilast korraga välispraktikal siis ma ei jõua kõikide nende ettevõtetega nii palju suhelda. Muidu kui ma küsin kuidas neil läheb, noh see on pigem selline pinnapealne suhtlemine. Võib olla nagu kohal käia rohkem, et seda lihtsalt mina tunnen nagu ajaliselt ei jõua ja sellest tulenevalt ei tekki selle ettevõttega nii head sidet ja siis see olukord kus meie nagu kutsume neid nagu kooli näiteks, kas või praktika kaitsmisele, noh siis on jälle sama moodi nemad ei leia aega selle jaoks, eksju et tulla, et ma muidugi ei oska sellisele ajalisele ka lahendust pakkuda aga mina praegu tunnen nagu hästi palju on nagu aja taga.

RQ1-5

RQ1-5

RQ1-5

RQ1-5

RQ1-5

RQ1

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Viktoria Anušova,

(sünnikuupäev: 04.04.1976)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) minu loodud teose

Kutsekooli praktikajuhendajate hinnangud ja parendusettepanekud koostööle praktikat pakkuvate ettevõtetega Tartu Rakendusliku Kolledži ilukooli näitel,

mille juhendaja on Diana Eller,

reprodutseerimiseks eesmärgiga seda säilitada, sealhulgas lisada digitaalarhiivi DSpace kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

2. Annan Tartu Ülikoolile loa teha punktis 1 nimetatud teos üldsusele kättesaadavaks Tartu Ülikooli veebikeskkonna, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace kaudu Creative Commons'i litsentsiga CC BY NC ND 3.0, mis lubab autorile viidates teost reprodutseerida, levitada ja üldsusele suunata ning keelab luua tuletatud teost ja kasutada teost ärieesmärgil, kuni autoriõiguse kehtivuse lõppemiseni.

3. Olen teadlik, et punktides 1 ja 2 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

4. Kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei riku ma teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse õigusaktidest tulenevaid õigusi.

Viktoria Anušova

Tartus, 22.05.2022